

**TLM_Lausunto_SIMO_Lakkasuon
tuulivoimaosayleiskaava_valmisteluaineisto_29042026****Päätöksentekijä** Tornionlaakson museon johtaja Kallio-Seppä Titta**Valmistelija** rakennustutkija Ylimartimo Teija**SIMO, LAKKASUON TUULIVOIMAOSAYLEISKAAVA, VALMISTELUAINEISTO**

Simon kunta on pyytänyt Tornionlaakson museon lausuntoa Lakkasuon tuulivoimaosayleiskaavan valmisteluaineistosta. Lausuntopyynnön liitteenä museolle on toimitettu kuulutus valmisteluaineiston nähtävillä olosta sekä linkki sähköiseen aineistoon, josta muun muassa 23.2.2026 päivätyt osayleiskaavaluonnos, kaavaluonnoksen selostus, osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS) sekä vastineet kaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta annettuihin lausuntoihin ja mielipiteisiin ovat saatavilla. Tornionlaakson museo on lausunut Lakkasuon tuulivoimahanketta koskevasta ympäristövaikutusten arviointisuunnitelmasta sekä tuulivoimaosayleiskaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta 31.5.2024. Museo arvioi hanketta vastuualueelleen kuuluvan Simon kunnan osalta, Oulun museo- ja tiedekeskus arvioi hanketta lin kuntaan kohdistuvien vaikutusten osalta.

Kaavaluonnos

Osayleiskaava koskee Fingrid Oyj:n suunnittelemaa Simon kunnan alueelle sijoittuvaa Lakkasuon tuulivoimahanketta. Kaava-alue sijaitsee Simon kunnan eteläosassa rajautuen lin kunnan rajaan. Kaavan tavoitteena on mahdollistaa Simon kunnan Lakkasuon alueelle enintään 14 tuulivoimalan ja niihin liittyvien huoltoteiden, maakaapeleiden ja sähköaseman rakentaminen alueidenkäyttölain 77a §:n mukaisella oikeusvaikutteisella osayleiskaavalla, jota voidaan käyttää suoraan tuulivoimaloiden rakennusluvan myöntämisen perusteena. Suunniteltujen tuulivoimaloiden kokonaiskorkeus on enintään 300 metriä ja yksikköteho enintään 10 MW. Tuulivoimapuisto liitetään kantaverkkoon ilmajohto- tai maakaapeliyhteydellä Simojoen sähköasemalla.

Osayleiskaavaluonnoksessa on osoitettu metsätalousvaltainen alue (MM), jolle saa sijoittaa tuulivoimaloita ja niihin liittyviä muita rakenteita niille erikseen osoitetuille alueille (tv). Kullekin tv-alueelle saa rakentaa merkinnän osoittaman määrän tuulivoimaloita, jonka kokonaiskorkeus saa olla enintään 300 metriä maanpinnasta. Lisäksi kaavassa on esitetty nykyiset sähkölinjat ja uudet ohjeelliset sähkölinjat (z) sekä nykyiset parannettavat tielinjaukset (punamusta viiva) sekä ohjeelliset uudet tielinjaukset (punainen viiva).

Tv-alueiden ja sähkönsiirron lisäksi alueelle on osoitettu muun muassa ohjeellisia sähköaseman paikkoja (en), luonnonsuojelualuetta (SL), luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeitä kohteita (luo), valtakunnallisesti merkittävä arkeologinen kohde (vark) sekä muinaisjäännöskohteita (sm). Kaavan yleismääräyksillä ohjataan muun muassa kohteiden huomioimista rakentamisen aikana.

Tornionlaakson museon johtaja

29.04.2026

§ 52/2026

Lakkasuon tuulivoimahankkeen kaavoituksen rinnalla toteutetaan myös ympäristövaikutusten arviointi- eli YVA-menettely. YVA-menettelyn yhteydessä tutkitaan hankkeen ja sen vaihtoehtojen ympäristövaikutuksia. Laadittuja selvityksiä ja arvioinnin tuloksia hyödynnetään osayleiskaavoituksessa, jossa ratkaistaan hankkeen toteuttaminen. Selostuksen mukaan Lakkasuon tuulivoimapuiston osayleiskaavaratkaisun lähtökohtana on YVA-vaihtoehtoista vaihtoehto VE1 eli 14 tuulivoimalaa.

Rakennettu kulttuuriympäristö ja maisema

Osayleiskaavaluonnoksen selostuksessa alueen nykytilan kuvauksessa on tunnistettu hankealueen lähiympäristöön tai mahdolliseen näköyhteyteen sijoittuvista valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävät maiseman ja rakennetun kulttuuriympäristön alueet ja kohteet sekä lähialueen paikallisesti merkittävät rakennetun kulttuuriympäristön kohteet. Osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan sekä kaavaselostukseen on täydennetty ja tarkistettu määritelmiä museon oas:sta antaman lausunnon mukaisesti. Myös vaikutusten arvioinnissa on huomioitu maiseman ja rakennetun kulttuuriympäristön valtakunnallisesti, maakunnallisesti ja paikallisesti merkittävät alueet ja kohteet sekä tuotu esiin yhteisvaikutuksia eri hankkeiden kanssa. Selostuksessa on tuotu esiin, että kaavan merkittävimmät vaikutukset rakennettuun kulttuuriympäristöön ja maisemaan kohdistuvat maakunnallisesti merkittävän Simojokivarren kulttuurimaiseman alueelle sekä merkittävien maisemavaikutusten kohdistuminen kaava-alueen ja sen ympäristön avoimille suoalueille aina Martimoaavalle asti. Museo ottaa tarkemmin kantaa vaikutusten arviointiin lausunnossaan Lyypäkin tuulivoimahankkeen ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta.

Arkeologinen kulttuuriperintö

Kaavaselostuksessa on lueteltu kaikki kaava-alueella sijaitsevat, ennestään tunnetut arkeologiset kohteet kohdassa 4.5 sekä taulukossa 4-3. Kaavamerkinnot ovat kaavaluonnoksessa muinaisjäännettöjen osalta oikeat ja riittävät. Myös KATJA-asetuksen mukainen uusi, erillinen VARK-merkintä (valtakunnallisesti merkittävä arkeologinen kohde) on otettu käyttöön Lakkasuon kaavaehdotuksessa VARK-kohteen **Vallinpalo** (tunnus muinaisjäännesrekisterissä 751010009) kohdalla. Kaavamääräykseen voisi lisätä vielä seuraavan lauseen: ”Suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota kohteen VARK-inventoinnissa todettuihin arvoihin ja ominaispiirteisiin” sekä lisätä tiedon, että alueellinen vastuumuseo on Tornionlaakson museo.

Hankealueella on suoritettu arkeologinen inventointi vuonna 2024 (Timo Sepänmaa / Mikroliitti Oy). Uuteen kaavaluonnokseen myllyjen paikat ovat kuitenkin muuttuneet merkittävästi alun perin suunnitelluista paikoista. Vuoden 2024 inventointiraportin liitteeseen on merkattu maastossa kuljetut ja tarkastetut alueet. Kun verrataan uutta kaavaluonnosta tähän karttaan, voidaan huomata, että lukuisten kaavaluonnokseen merkattujen tuulimyllyjen paikkoja ei ole inventoitu ollenkaan. Inventoimatta ovat ainakin myllyjen L01, L02, L05, L06, L07, L09, L10, L11, L12, L13 ja L15 sijaintipaikat. Näistä osa sijoittuu maastossa matalampiin ja kosteisiin, arkeologisesti ei niin potentiaalisiin kohtiin. Kuitenkin etenkin myllyt L01, L02, L05, L07, L11 ja L12 sijaitsevat

Tornionlaakson museon johtaja

29.04.2026

§ 52/2026

kuivemmilla paikoilla, jossa niiden rakentaminen voi potentiaalisesti tuhota ennestään tuntemattomia muinaisjäännöskohteita. Myöskään kaikkia uusia tielinjauksia eikä sähkönsiirtolinjoja ole inventoitu ja alueen länsipuolen läpi kulkevan huoltotien sekä maakaapelin linjaus tulee inventoida niiltä osin, kuin ne eivät kulje suossa, kuten tunnistettu myös liitteessä B14. Lisäksi myös myllyjen L04 ja L05 välinen tie sekä myllyjen L07 ja L08 välinen tie kulkevat arkeologisesti potentiaalisessa maastossa, samaten kuin molemmat länteen suuntautuvat sähkönsiirtolinjat (maakaapelit). Nämä kaikki vaativat arkeologista lisäinventointia.

Kaavaselostuksen kohdassa 7.2.3 mainitaan, että *"Hankkeen yhteydessä tarkastellaan myös mahdollisuutta akkuvaraston (50MW) rakentamiseen"*. Kyseisen akkuvaraston pinta-alaksi mainitaan enintään 1 ha ja että se voidaan sijoittaa sähköaseman yhteyteen, yhteensä noin 2 ha suuruiselle tilavaraukselle. Kaavaluonnokseen on merkitty kaksi eri energiatuotannon aluetta, joista pohjoisempi on kuitenkin inventoimatta. Myös tämä alue tulee inventoida.

Taulukossa 4-3 useiden muinaisjäännöskohteiden etäisyys lähimpiin voimaloihin on ilmoitettu harhaanjohtavasti. Esimerkiksi **Lehtimaanpylväs etelä** (tunnus muinaisjäännösrekisterissä 1000029539) etäisyys lähimpään voimalaan on ilmoitettu olevan 456 metriä, vaikka todellisuudessa se sijaitsee alle 400 metrin päässä voimalasta L02. On mahdollista, että kyseiset etäisyydet on virheellisesti mitattu muinaisjäännöspisteistä. Todellisuudessa kaikki etäisyydet tulee kuitenkin mitata muinaisjäännösten aluerajauksen reunasta mitattavaan kohteeseen, kuten myllyyn tai tien reunaan. Muinaisjäännöspisteen sijainti ei kuvaa koko muinaisjäännöskohteen laajuutta ja jopa kymmenien metrien heitto voi olla kriittinen etenkin rakennusvaiheessa.

Kaavaselostuksen kohdassa 10.2 todetaan, ettei arkeologiseen kulttuuriperintöön arvioitu kohdistuvan vaikutuksia. Myöhemmin kohdassa 10.9. *Vaikutukset arkeologiseen kulttuuriperintöön* todetaan, että arkeologisen kulttuuriperinnön kohteet ovat usein pienialaisia ja ne on mahdollista ottaa huomioon rakentamisen aikana. Museo pitää hyvänä, että erityisesti rakennusvaiheen tuoma uhka on tunnistettu ja siihen on otettu kantaa.

Tuulivoimaosayleiskaavaan on kuitenkin merkitty sekä uusi tie, että sähkönsiirtolinja, jotka kulkevat huomattavan läheltä useita muinaisjäännöskohteita: Uusi tie ja sähkölinja on merkitty kulkemaan kohteiden **Sarvenselänmaa etelä 2** (tunnus muinaisjäännösrekisterissä 1000029509) ja **Sarvenselänmaa etelä 3** (tunnus muinaisjäännösrekisterissä 1000029510) välistä. Kyseisten kohteiden väliin jää vain noin 80 metrin levyinen käytävä. Kaavaselostuksen kohdassa 7.1.5 ilmoitetaan, että tien ja maakaapelin alueelta puustoa poistetaan yhteensä 20 metrin leveydeltä ja kaarteissa raivattavan tielinjauksen leveys saattaa olla jopa kaksinkertainen, siis 40 metriä.

Kohdassa 10.9.1 *Alueella olevien muinaisjäännösten huomiointi* todetaankin, että vaikutusten osalta *"Poikkeuksen muodostavat sm/9 Sarvenselänmaa etelä 2 (1000029509) ja sm/10 Sarvenselänmaa etelä 3 (1000029510), jotka sijaitsevat kaava-alueen luoteisrajalla. Näiden kohteiden välistä on linjattu uusi tie, jonka yhteyteen on osoitettu vaihtoehtoinen sähkölinja. Tielinjauksen suunnittelu ja toteutus edellyttävät erityistä huolellisuutta, jotta*

Tornionlaakson museon johtaja

29.04.2026

§ 52/2026

muinaismuistokohteiden säilyminen voidaan varmistaa.” Kyseistä tietä ei kuitenkaan voida täysin luotettavasti suunnitella, sillä seuraavassa kappaleessa kerrotaan, että kuten jo vuoden 2024 arkeologisen inventoinnin raportissa (liite B13) sekä sen täydennyksessä (liite B14) todetaan, näitä kohteita ei ole inventoitu maastossa eikä niiden tarkka raja-alue ole selvillä. Näin myöskään tien ja sähkölinjan rakentamisen vaikutuksia ei ole voitu realistisesti kaavaselostuksessa arvioida. Seuraavassa alaluvussa 10.9.2. todetaan kuitenkin, että ”Vaihtoehdolla SVE3 (SVE3a ja SVE3b) on ilman lieventämistoimenpiteitä kohtalaisen kielteinen vaikutus Sarvenselänmaa etelä 3:n kiinteään muinaisjäännökseen ja erittäin suuri kielteinen vaikutus Sarvenselänmaa etelä 2:n kiinteään muinaisjäännökseen.”

Koska inventointiraportissa (2024) ilmoitettiin, ettei alueelle päästy tarkastamaan kyseisiä kohteita alueella käynnissä olleen mittavan metsätyömaan vuoksi ja että erityisesti kohteen **Sarvenselänmaa etelä 3** aluerajaus on epäselvä, on kyseisten kohteiden alueella suoritettava lisäinventointi (tarkkuusinventointi), jotta niistä saadaan varmasti ajantasainen sijaintitieto, sekä tarkempaa tietoa kyseisten kohteiden todellisesta laajuudesta. Vasta sitten voidaan arvioida mahdollisen uuden tielinjauksen sekä sähkölinjan vaikutusta kyseisiin kohteisiin. Mikäli tie ja maakaapeli halutaan perustaa muinaisjäännöksen alueelle, tulee asiasta käydä Muinaisjäännöslain (295/2963) mukaiset neuvottelut ja hakea mahdollisesti kajoamislupaa Museovirastolta, jotta muinaisjäännösalue voidaan tutkia ennen sen tuhoutumista. Tutkimuskustannuksista vastaa tällöin tuulivoimahankkeen toteuttaja.

Suunnitelmassa on tunnistettu myös kielteinen vaikutus kiinteiden muinaisjäännösten maisemakuvaan yleisellä tasolla. Tätä ei kuitenkaan ole tarkasteltu suunnitelmassa tiettyjen kohteiden tasolla tai voimalakohtaisesti. Erityisen tärkeää maisemakuvan tarkastelu on kuitenkin VARK-kohde **Vallinpalo** (751010009) osalta. Käytännössä alueidenkäyttölain mukaisesti, VARK-kohteiden osalta tulee kiinnittää erityistä huomiota esimerkiksi niiden ympäristön säilymiseen, sillä ympäristössä on kohteiden ymmärtämistä tukevia elementtejä. Kohteen **Vallinpalo** osalta on todettu, että sen ympäristössä tai maisemassa on jo nyt vieraita elementtejä tai vaurioita. Niitä ei tulisi kuitenkaan kohtuuttomasti lisätä. Tällä hetkellä valtaosa myllyistä on sijoitettu etäämmälle kyseisestä kohteesta, mutta mikäli myllyjen paikat muuttuvat, tulee VARK-kohde ja siihen kohdistuvat maisemavaikutukset ottaa erityisesti huomioon.

Muuttuneiden myllynpaikkojen, uusien teiden ja erityisesti länteen suuntautuvien voimansiirtovaihtoehtojen sijoittelun vuoksi Tornionlaakson museo edellyttää arkeologista lisäinventointia, jonka tarve on tunnistettu jo liitteessä B14. Lisäinventoinnissa tulee inventoida toistaiseksi inventoimattomat myllyjen ja sähköasemien sijaintipaikat niiltä osin, kun ne eivät sijaitse soisessa maastossa. Lisäksi tulee suorittaa tarkkuusinventointi kohteilla **Sarvenselänmaa etelä 1–3**, jossa niiden todellinen laajuus tulee selvittää. Lisäksi tulee inventoida molemmat länteen suuntautuvat, kaava-alueen sisäiset sähkönsiirtoreitit sekä uusien teiden paikat niiltä osin, kun ne kulkevat kuivalla maalla. Pelkkä karttatarkastelu ei riitä, vaan alueet on ehdottomasti inventoitava maastossa alueen suuren arkeologisen potentiaalinn vuoksi. Alueella on jo ennestään huomattava määrä etenkin kivikautisia kohteita ja useat kivikautiset kohdetyypit ovat luonnoltaan sellaisia, ettei niitä

Tornionlaakson museon johtaja29.04.2026§ 52/2026

voi havaita esimerkiksi pelkästä LiDar-aineistosta. Lisäksi inventointi tulee jossain vaiheessa tehdä hankealueelta länteen, kaava-alueen ulkopuolelle suuntautuvien kaapeli- ja ilmajohtoreittien osalta.

Tornionlaakson museo toteaa, että kaavaluonnosta varten tehdyt arkeologisen kulttuuriperinnön selvitykset eivät ole riittävät. Alueidenkäyttölaki edellyttää, että kaavan tulee perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin (9§). Selvitysten on annettava riittävät tiedot, jotta voidaan arvioida suunnitelman toteuttamisen vaikutukset mm. maisemaan ja kulttuuriperintöön (1 §). Alueidenkäyttölain 197 §:n mukaan kaavaa laadittaessa, hyväksyttäessä ja vahvistettaessa on noudatettava, mitä muinaismuistolain 13 §:ssä säädetään. Muinaismuistolaki 13 § korostaa kaavoittajan vastuuta olla selvillä tunnetuista muinaisjäännöksistä. Alueidenkäyttölain 9 §:stä puolestaan seuraa velvollisuus huolehtia siitä, että saatavilla oleva tieto on riittävää suhteessa kaavoituksen tavoitteisiin. Museo haluaa myös muistuttaa, että arkeologiset kohteet ovat automaattisesti suojeltuja Muinaisjäännöslain nojalla, eivätkä ne tarvitse erillistä suojelupäätöstä. Suojelua ei voi kaavalla ohittaa.

Lausunnon valmisteluun on osallistunut arkeologisen kulttuuriperinnön osalta arkeologi Hanna Puolakka.

Kallio-Seppä Titta
Tornionlaakson museon johtaja

Jakelu

Simon kunta
Museovirasto, Kulttuuriympäristön suojelu yksikkö
Lupa- ja valvontavirasto
Oulun museo- ja tiedekeskus